

РЕЦЕНЗІЇ. ПОВІДОМЛЕННЯ

Ляхоцький В. Просвітитель: Видавничо-редакційна діяльність Івана Огієнка (митрополита Іларіона). — К.: Вид-во імені Олени Теліги, 2000. — 528 с.

Деякі сучасні науковці зосереджують зусилля на висвітленні тих тем з історії українського друкарства, редакційно-видавничої справи, які з позицій проблем українського державотворення несуть не лише безцінний пізнавальний, здебільшого невідомий досі читацькому загалу, а й виховний заряд. Праця к. і. н. В. П. Ляхоцького «Просвітитель» належить до саме таких.

Предметом дослідження обрано одну з особистостей першої величини в нашій історії — Івана Огієнка (митрополита Іларіона), людину енциклопедичних знань, праці й обов'язку. Свій природжений хист ученого, педагога, державного, громадського, церковного і культурного діяча він однаковою мірою успішно застосовував і як мовознавець та літературознавець, і як редактор та видавець, і як перекладач та поет, і як ректор та міністр, і як православний митрополит та історик Української церкви.

Маємо сьогодні вже й перші ґрунтовні дослідження його життєвого і творчого шляху, що є тільки початком копіткої, довготривалої, але перспективної праці, яка складе незабаром окремий науковий напрям — огієнкіану.

З-поміж найважливіших поки що непізнаних сповна і не досліджених її пластів варто виділити видавничу, редакторську і журналістську діяльність І. Огієнка. На яких би посадах не доводилося йому перебувати, кінцевим підсумком тієї праці було творення Слова і поширення його серед своїх співвітчизників передусім у друкованому вигляді. Саме цю головну домінанту титанічних зусиль ученого вдало виокремив, дослідив В. Ляхоцький, який вводить у науковий і культурний обіг значний за обсягом емпіричний матеріал. Це — матеріали з фондів наших найбільших книгозбірень, діаспорні видання. Широко використано величезну епістолярну спадщину Огієнка, розпорошену по різних архівах, яка в більшості стосується саме видавничої й редакторської діяльності і висвітлює багато досі невідомих епізодів з життя й діяльності подвижника. В ретельному опрацюванні огієнкової епістолярії, особливо київсько-львівського періоду, В. Ляхоцькому належить першість серед вітчизняних дослідників.

Структура книги продумана й чітка. У першому розділі, де йдеться про становлення І. Огієнка як

редактора і видавця, В. Ляхоцький висвітлює передумови видавничої діяльності вченого. Проаналізувавши перші журналістські спроби студента Університету Св. Володимира Огієнка під час роботи в журналі «Громадська думка» та газеті «Рада», його співпрацю з редакцією «Записок Українського наукового товариства в Києві», він доходить висновку, що саме тут закладалося підґрунтя подальшої діяльності Огієнка у видавничій справі, формувалося професійне підґрунтя як коректора й редактора, зароджувалися думки про власне видавництво. Чимало нового матеріалу зібрано в параграфах розділу, де йдеться про його участь в українському книговидавничому процесі за УНР, час ректорства в Кам'янці-Подільському університеті, на початковому етапі еміграції в Тарнові, де під проводом міністра віровизнань Огієнка розгорнулася діяльність видавництва «Українська Автокефальна Православна Церква».

Матеріал систематизовано викладено в розділах, присвячених аналізу перших огієнкових часописів («Рідна мова», «Наша культура» — варшавський період еміграції), а також практично невідомих вітчизняному читачеві журналів, заснованих ним на канадській землі («Слово істини», «Наша культура», «Віра й культура»). Книгознавці, бібліографи, мовознавці, культурологи, історики, біографи мають можливість ознайомитися зі значним обсягом фактологічних, статистичних даних про ряд подій української історії, про десятки діячів української справи.

Розвідку доповнює багатий ілюстративний матеріал, почерпнутий з архівних сховищ.

Віднайдені В. Ляхоцьким факти з минулого української редакційно-видавничої справи слугуватимуть добрим підґрунтям для створення правдивої, політично не заангажованої історії вітчизняної книги.

Микола Тимошик,

д. філол. н.,

проф. Київського Національного університету імені Тараса Шевченка

© Тимошик М., Київ, 2000